

SZOLLÁTH HUNOR

## *Egy egyházalapító végrendelet* (Forrásközlés)

Kulcsszavak: Veress József; Szovátai Református Egyház; Alsó-Telep

A szovátai református egyház emlegetésével már önkéntelenül is Veress József neve ugrik elő, hiszen az egyházközség neki köszönheti az anyagi megalapozást, 1889-ben vagyonának jelentős részét hagyja a nevezett intézményre. A most előkerült végrendelet szövege ugyanakkor sok kételyt is eloszlat, Veress nem az egész vagyonát, hanem annak csak egy részét hagyja az egyházra, bőséggel juttat rokonainak, utódainak is, akik végülis megtámadják a végrendeletet, és a hosszú pereskedésből az egyházközség kerül ki győztesen. Pontosán tisztázza ugyanakkor a záradékban, hova temessék el, hol nyugodjék örök békében földi maradványa. A végrendeletet teljes egészében, és szöveghűen közöljük, nem javítva a hibákat. Két másolati példánya a Szovátai Református Egyház Levéltárában található.

### *„Végrendelet*

*Mely szerint én alól az együttesen jelen lévő végrendeleti tanuk együttes jelenlétében nevemet saját kezűleg leírt Szovátai Veress József ki testemben ugyan meggyengülve, de lelkiileg, szellemileg épen, átlátva azt, hogy egykor reám is bekövetkezik a vég s hogy halálom után hagyatékom felett sem rokonaim sem mások ne csívakodjanak, sőt hogy egyesek és erkölcsi testületek az én hagyatékomból akaratom szerint részesüljenek, miután minden anyagi és erkölcsi kényszer, és rábeszéléstől halálom után teljesítendő végakaratomat illetőleg végrendeletemet hagyom és rendelem hagyatékomnak halálom utánni felosztását a mint következik:*

*I. Csendes Lujza (Lidi) hűséges gazdaszonyomnak az arányomban teljesített hűséges gondozása megjutalmazásául az én hagyatékomból hagyom a következőket:*

*1., A lakásommal szemben az országút déli oldalán lévő 289 házsám alatti telken az ugynevezett (olvashatatlan szó) épületes telkemet, egész kiterjedésével, minden rajta lévő épületekkel együtt.*

*2., A földvár oldalán és ásvány kozsi alatti határ részben lévő két nagy szántó és kaszáló földemet.*

*3., A földvár megett lévő azon szántó és kaszálómat melyeknek szomszédjai egyfelől a Bokor fiak, más felől Kiss Miklos földje.*

*4., Ugyanott azon földemet, melynek szomszédja Birtalan János és Fülep István földjei.*

5., Ugyanott azon földemet, melynek szomszédja Berszán Todor és Birtalan János földjei.

6., Ugyanott azon földemet, melynek szomszédjai egyfelől Moldován János, más felől Birtalan János földjei.

7., Meződerék düllőben levő azon szántó földemet mely van a Pál Péter földje szomszédságában.

8., A fehér kő alja nevű helyen lévő azon szántó földemet, mely van a Kelemen Imre utodai szántó földje szomszédságában.

9., Minden nemű házi butoraimat, egy borjas és egy borjadzó tehént, borjaikkal együtt, ezenkívül sertéseim, baromfiam, gabonám, takarmányom, élelmiszereim, s egyszóval mindazon ingóságaimat, a melyekről alább másnak nem rendelkeztem, s melyeket másoknak a más célra nem hagyományoztam.

10., A fentebb megnevezetteket, tulajdoni joggal hagyományozom neveett gazdaszonyom Csendes Lujza (Lidinek) s ezeken kívül az ő életbe hoszáig leendő haszonélvezeti joggal hagyom, hogy gyógyfürdőm jövedelméből, míg él évenként harmincz forint az azt kezelő tulajdonosok által fizetessék ki neki, s a gyógyfürdő telepeimen lévő lakházakból egy lakszoba és minden díj nélkül fürdési jog részére élethoszigan biztosíttassék, illetőleg átengedtesék – úgy szintén az ev. ref. Egyháznak hagyományozott telken lévő pincze és ugyan azon telken a házvégétől a kapu sarkáig nyuló kis virágos kert élethoszigliani használati joga Csendes Lujza gazdaszonyom részére átengedtesék.

II. A szavátai evangélium szerint reformált egyháznak hagyom a következőket:

1-ör A szavátai 361 házszám alatt lévő jelenlegi lakóházamat az ev. reformált híveknek isten dicsőítő imádó templomnak imaháznak az ezen házhoz tartozó belső telek nyugatti részén kiszakítandó egész belső telekbeli terület két harmadrésze udvartér és kerttel, s ugyan ezen telken lévő szék alja melletti sütőházzal, csűr és pajtával és jó vízü kút közös használatával együtt, úgy hogy a kutat Veress József rokonom is használhassa.

2., A szavátai gyógyfürdömet minden fürdőházzal s hozzá tartozó ingó és ingatlan a fürdő telepen lévő épületekkel, vendéglő és fürdő szobákkal, s az ezzel járó jogokkal együtt egy felerészben, - három felerészben pedig értve a jövedelmet az ev. reformált egyház papi, és leendő lévitai kepe fedezésére, úgy hogy a gyógyfürdő összes jövedelmének feléből 100 forint irva egyszáz forint évenként adassék a leendő lévitának. 30 forint irva harmincz forint pedig az ezen végrendelet I. 10-ik pontja szerint gazdaszonyom Csendes Lujzának eleteig a többi fürdői jövedelem az egy fele részből adassék papi kepe czimén a Szavátára látogató szolgálatot tevő Sóváradi ev. ref. papnak évenkénti kepeje fedezésére, - a fürdőnek másik fele rész jövedelme pedig fordításék az általam az ev. ref. egyháznak hagyományozott belső telek és imaháznak - s épületeinek jó karban tartására s a gyógyfürdő szépítésére és jó karban fentartására.

- a tulajdonjog pedig az egész földre nézve ruháztassék át a szováta ev. ref. egyház megyére.

III. Sóváradi ev. ref. lelkész Toth Márton lányai Toth Sarolta és Toth Irénnek hagyom összes korcsma regalé jogaimat az államkincstártól nyerendő kártalanítási összeg egy fele részét a nevezett két leánynak egyenlőarányban.

IV. A korcsma jogom után kapandó kártalanítási összeg másik fele részéből az az egésznek egy negyedrészre osztassék ki azn egyének között a kiktől a korcsma regale jogot vásároltam azon arányban, a mily arányban tőlük a korcsmajogot én vettem, egynegyedrész pedig osztassék ki legközelebbi rokonaim azaz törvényes 9rökösseim között, egyenlő arányban.

V. Szováta Veress József rokonomnak hagyom 1-ör a 361 házszám alatti házas telkemet, az ezen telekhez tartozó udvartér és kert egyharmadrész területével úgy, hogy ezen telek keleti részén szakíttassék ki részére egyharmadrész a rajta lévő házzal, a másik kétharmad pedig a nyugotti részen lévő házzal és többi épületekkel megyen ezen végrendelet II., 1. pontja alapján az ott megnevezett ev. ref. egyháznak. 2.-or A székalja mellett Szováta 306 házszám alatti házam és belső telkemet egész kiterjedésében.

3.-or A rostáló gépemet, s minden szekerem, ekémet, gazdasági eszközeimet.

VI. Szováta Máté Eleknek hagyom a Szováta 303 házszám alatti azon belső telkemet, melyben Máté Elek lakik a rajta levő ház, udvar tér és kerttel együtt.

VII. Szováta Veress Szusannának hagyom a szováta 304 és 305 házszám alatti két házamat a hozzá tartozó udvartérnek és kertekkel együtt.

VIII. Szováta Kinda András és nejének hagyom Szováta a szék utja melletti 307 házszám alatti házam és telkemet az udvartér és kerttel együtt.

IX. Sóváradi lakó Gálfalvi Domokos úrnak hagyom a (olvashatatlan szó) hátul a Csűrökertemből kiszakított birtok részemét élethossziglani használati joggal, - a tulajdonjogot erre nézve is hagyom a szováta ev. ref. egyháznak.

X. Szováta Kecseti Istvánnak hagyom a szováta sósvíz mellett a malmoknál levő zsellérházamat az udvar tér és házzal együtt.

XI. Szováta Abodi Mihálynak hagyom a Kecseti Istvánnak ajándékozott zsellérházam melletti házamat a hozzá tartozó udvartér és kerttel együtt.

XII. A közhelyekből jutott, s birtokomban levő s még ezután jutandó erdő és mező részletemet hagyom azoknak akiknek belső épületes telket hagyományoztam, s osztasék föl köztük az általam hagyott belső telkeik tért nagyságához arányához mérten.

XII. Szováta Ágoston Károlynak, Gub Jánosné Veress Amáliának, Veress József és Veress Szusának hagyom mindazzen összes ingatlanaimat, a melyekről ezen végrendeletben külön említést nem tettem, s az osztassék fel köztük egyenlő arányban.

XIV. Van négy ökröm és két lovam, ez adassék el, s ebből fedeztessék első helyen tisztességes eltemtetésem költségei, s a mi ezután fenmaradt képezzen egy alapot ,

melyből a szovátai szegény iskola köteles ev. ref. vallású gyermekek segélyeztessenek, ezen alap kezelésével az ev. ref. egyház hatóságot bízom meg.

XV. Van kiünnlevő pénzbeli követelésem.

1. Szovátai Kelemen Mihálynál 24. fr. 80 kr.
2. Szovátai Pál András nénál 21 fr. 60 kr.
3. Szovátai Moldován Jánosnál 7 fr. 44 kr.
4. Szovátai Szőcs Andrásnál 6 fr. 20 kr.
5. Szovátai Hajdu Eszternél még az apja kérte volt 9 fr. 42 kr.
6. Szovátai Sántha Istvánnál 7 fr. 44 kr.
7. Szovátai Fábián Gedeonnál 15 frt. tőke és három évi kamatja 3 frt. 60 kr. összesen 18 frt. 60. Kr.
8. Szovátai Birtalan Jánosnál 5 frt. 40 kr.
9. Szovátai Fülöp Ferencznél 5 frt.
10. Szovátai Kövendí Miklosnál 3 frt. 73 kr.
11. Szovátai Jeremiás Jozsefnél 34 frt.
12. Szovátai Lukács Józsefnél 10 frt.
13. Szovátai Kecse Gyurkánénál 10 frt.
14. Nyárádszeredában lakó Kathonai Domokos úrnál 33 frt.
15. Nyárádszeredai Kacsó Károly és atyánál 110 frt.
16. Kibédi Macskási a csonka árunál 71frt.
17. A szovátai romai katolikus egyház megyénél 1000 frt. követeléséből megjött 450 frt. hátra van 50 frt. ebből 200 frtot ezen egyház megyének hagyok, felveendő 350 frt.

Összesen 727 frt. 63 kr.

Ezen 727 frt, 63 kr. vétessék fel s abból építtessék részemre egy sírbolt, hová földi rszeim rendes egyházi szertarás mellett helyeztessék el s ezen sírboltba temettessék jelenlegi ápológazdaszonym Csendes Lujzát is.

XVI. Sóváradi ev. ref. lelkész Toth Márton urat megbízom hogy nem Öndicséretből, hanem mások és főként a jövő nemzedék buzdításául nevem mint egyház alapítóét az ima házra írassák fel, valamint gondoskodjék arról is, ha netalán előbb elhaláloznám, hogy az én sírboltom szakértő által készített terv szerint készíttessék el hová Istent imádó buzgó könyörgés mellett helyeztessenek el földi maradványaim.

XVII. A szovátai rom. kath. Egyháznál levő 550 frt. követeléséből 200 frt. írva két száz forintot a szovátai rom. kath. Egyháznak szent mise alapítvány kép hagyományozok úgy hogy azért évente érettem egy Szent mise áldozat szolgáltatassék.

XIX. A szovátai ev. ref. egyháznak hagyományozott javakért kikötöm, hogy midőn az én házamban a templomozás meg kezdetik attól kezdve míg Szovátán az ev. ref. Egyház fent áll minden évben nagyobb ünnepek alkalmával az egész templomi nép által nevem felemlítésével egy áhítatos imádság könyörgés végeztessék az én lelkem üdvösségéért.

XX. Ezen végrendelet végrehajtásával csokfalvi Szoboszlai György közjegyzőurat bízom meg s kérem fel, hogy gondoskodjék arról, hogy ezen végrendeletem mindenkben az írtak szerint a törvény értelmében teljesüljön, addig pedig míg ezen végrendeletem értelmében hagyatékom a végrendeleti örökösökre joérvényesen átruházatik, hagyom az ezen végrendelet II. –ik 2. pont alatt írt gyógyfürdő, és a II. és IV. pont alatt írt korcsmajog jóvedelmét végrendeleti végrehajtó csokfalvi Szoboszlai György közjegyző urnak hogy ezen jóvedelmekből a végrendeletem végrehajtásával felmerülendő minden nemű költségeket fedezzen, s csak az átruházás után száljon át a gyógyfürdő s korcsmajog azoknak kiknek részére azt hagyományoztam, s addig kezelje s használja Szoboszlai György.

XXI. Mindazon végrendelete s halálesetre szolló ajándékozást, melyeket ezen végrendeletemet megelőzőleg tettem, ezenel vissza vonom s hatályon kívül helyezem, azokat érvénytelennek nyilvánítom s egyedül ezen végrendeletemet nyilvánítom érvényesnek.

XXII.. Végül fenntartom jogomat hogy ezen végrendeletemet is ha később míg élek más gondolatra jönnék módosíthassam, vagy végképp visszavonhassam.

Ezen végrendelet az én határozott kívánságomra egyik végrendeleti tanum Sóváradi Madaras Károly által foglaltatott írásban, s az előttem általa felolvastatott, azt mindenekben helyben hagyom s ezen végrendeletemet az én végrendeletemnek nyilvánítom, s ezt nevemnek saját kezű aláírásával megerősítem, s ezen három ívből álló végrendelet zsinórral összevarva pecsétemmel is megerősítem.

Kelt Szovátnán 1889 Márczius 5-én

Veress József s. k.

A fenti végrendelet aláírása után jutott eszembe hogy nem gondoskodtam arról hogy sírboltom hová építtessék, azért erre nézve elrendelem, hogy a 303 házszám alatti azon belső telkem közvetlen szomszédságában levő pusztá gyümölcsös kertemet melyről eddig végrendeletemben említést nem tettem, hagyom élethossziglani haszonélvezettel gazdaszonyom Csendes Lujzának, tulajdonjoggal pedig a Szovátnai ev. ref. egyháznak, úgy hogy sírboltom ezen kertemben építtessék, s azt míg gazdaszonyom Csendes Lujza gondozza s kegyelettel ápolja s Csendes Lujza halála után pedig a tulajdonos ev. ref. egyházmegye gondozása alá vegye és gondoskodjék arról sértetlenül kegyelettel fentartassék.

Ezen végrendeletem pótlásául írt Záradékokat végakaratomnak nyilvánítom s azt saját kezű aláírásommal a jelen lévő általam meghívott végrendeleti tanuk előtt megerősítem.

Kelt Szovátnán 1889 Márczius 5-én

Veress József s. k.

Ezen három ívre terjedő írásbeli végrendeletet előttünk alólírt végrendeleti tanuk

előtt együttes jelenlétünkben érthető tiszta szavakkal szovátai idős Veress Jozsef úr saját írásbeli végrendeletének nyilatkozottatta, s kijelentette, hogy ezen okirat az ő írásbeli magán végrendeletét tartalmazza, s ezt előttünk két helyen a 10-ik és 11-ik lap oldalon saját kezűleg aláírta, azután ezen három ívből álló végrendelet zsinórral összefűzetvén s azt végrendelező és egyik végrendeleti tanu Bartha Károly a zsinór két végére illesztett pecséttel megerősítve, azt lelki ismerettel igazoljuk.

Kelt Szovátán 1889 Márczius 5-én

Madaras Károly s. k. végrendeleti tanu,

Csanádi Áttila s. k. végrendeleti tanu,

Bartha Károly s. k. végrendeleti tanu,

Szabó György s. k. végrendeleti tanu,

Szopos István s. k. végrendeleti tanu,

A fennebbi írásbeli végrendeletet a nyárádszeredai kir. járásbírósnál 1889 év Márczius hó 14-én szabályszerűen kihirdtetett.

Hogy Nyárádszeredai kir. járásbírósnál 1889 Márczius hó 14-én.

Sándor Lajos s. k.

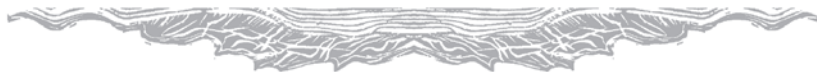
Kjbíró

Hogy ezen végrendelet az eredetivel mely ezen bíróság irattárába II. 889/162 irat jegy alatt van elhelyezve – hogy teljesen megegyező és 1 frtos bélyeggel ellátva van igazolja a királyi járásbírósnál kiadó hivatala.

1889 Április hó 3-án

Jakab Sándor s. k.

írnok”





*A menyecske - 22cm x 16cm x 10cm, bronz, 2002*